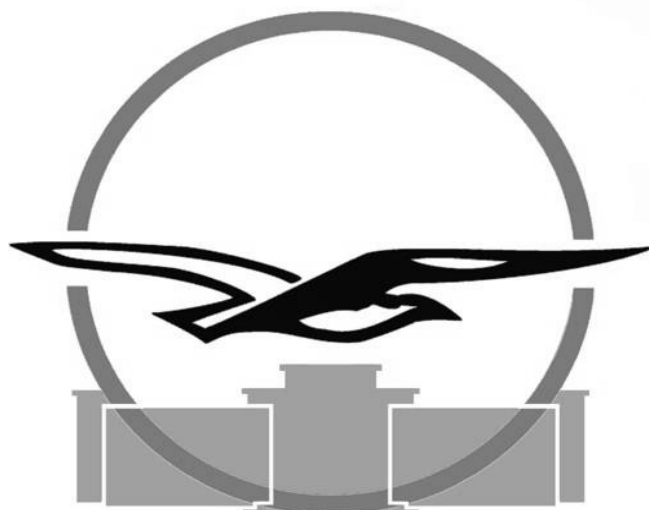

INRICHTING TWEEDE FASE

EN

REGELING SCHOOLEXAMEN

4-HAVO

CURSUS 2022/2023

September 2022

BIJ HET VERSCHIJNEN VAN “INRICHTING TWEEDE FASE EN REGELING SCHOOLEXAMEN”

Het boekje dat je in je hand houdt, is niet het meest spannende stukje lectuur dat je kunt bedenken. Zo is dat nu eenmaal bij officiële documenten en juist vanwege die status is de kans groot dat je denkt Laat maar of Het zal wel of Komt nog wel een keer...

Misschien komt het er nooit van, want als alles loopt zoals het moet, dan heb je dit document helemaal niet nodig. Mocht er toch iets misgaan, dan is het goed om te weten wat je kunt of moet doen. Al jouw rechten en plichten staan in dit document beschreven. Om te voorkomen dat de inhoud van het reglement je onaangenaam verrast, zou ik je adviseren dit boekje goed door te lezen. Ten slotte gaat het om jou, je loopbaan op de Dalton, en uiteindelijk om je eindexamen. Ik wens je namens alle docenten een succesvol schooljaar toe.

Veel succes!

drs Katrien van de Gevel
rector

INHOUD

Inleiding	4
Werkwijze in de vierde klas	4
• Uitgangspunten	
Wijze van examinering	5
• Het schoolexamen	
• Vakken met schoolexamen en centraal examen	
• Vakken met uitsluitend schoolexamen	
• Berekening schoolexamencijfers	
• Rekentoets	
• Slaagregeling eindexamen	
Regeling schoolexamen	7
• Opzet van het schoolexamen	
• Profielwerkstuk	
• Absentie bij een onderdeel van het schoolexamen	
• Onregelmatigheden bij het schoolexamen	
• Herkansingsregeling	
• Bevorderen of doubleren aan het eind van het vierde leerjaar	
• Bevorderingsregels van 4-havo naar 5-havo	
• Faciliteiten leerlingen met dyslexie of een andere handicap	
Loopbaanoriëntatie en beroep	9
Mentoraat	9
Wederzijdse verwachtingen	10
Enkele praktische gegevens	11
• Rapportage	
• Daltonzorgweek	
• Culturele reis	
• Geschillencommissie	
• Contacten met de school	
De lessentabel bovenbouw havo	12
Raamwerk 4-havo	13
Keuzeformulier bovenbouw havo	14
Programma's van toetsing en afsluiting per vak	15

INLEIDING

De vierde klas is het eerste jaar van de Tweede Fase en daardoor het startpunt van de voorbereiding op het eindexamen, dat voor alle vakken bestaat uit een schoolexamen (SE) en voor de meeste vakken ook uit het landelijke centraal examen (CE). Vanaf het begin van 4-havo is alle leerstof die op het programma staat van belang voor het schoolexamen en het centraal examen. Aan het eind van 4-havo worden de eerste toetsen gegeven die meetellen voor het schoolexamen en in 5-havo tellen alle te behalen cijfers hiervoor mee.

Aan het einde van 5-havo vindt het landelijke centraal examen plaats.

Het ministerie van onderwijs heeft in het zogeheten *Examenbesluit* (zie eventueel www.examenblad.nl) alle wettelijke bepalingen rond het eindexamen opgenomen. Daarnaast is de school verplicht om de interne afspraken en regels met betrekking tot het schoolexamen tijdig aan alle betrokkenen bekend te maken.

In dit boekje, "Inrichting Tweede Fase en regeling schoolexamen", ook wel programma van toetsing en afsluiting (PTA) genaamd, staan de formele zaken die voor leerlingen, ouders en docenten van belang zijn om het schoolexamen in de vierde klas op correcte wijze af te handelen. In 5-havo wordt een aanvullend reglement uitgedeeld betreffende de afronding van het schoolexamen en alle do's en don'ts omtrent het eindexamen.

In de Tweede Fase wordt gewerkt met het begrip studielast. De studielast voor een vak is de tijd die een gemiddelde leerling nodig heeft voor alle activiteiten, die in het kader van dat vak verricht moeten worden, dus naast alle uren op school de tijd voor huiswerk, het lezen van boeken, het maken van werkstukken, het voorbereiden van spreekbeurten, het bezoeken van culturele activiteiten, enz.

De wetgever is bij het opstellen van de programma's voor de verschillende vakken uitgegaan van een totale studielast van 1600 klokuren per leerjaar, oftewel 40 uren studielast per schoolweek. Een leerling brengt ongeveer 30 klokuren per week op school door en dus blijft er voor thuis nog zo'n 10 uren studielast over. Hoewel niet elke leerling zo veel tijd nodig heeft, blijkt hieruit wel dat er thuis een flinke hoeveelheid tijd aan schoolwerkzaamheden besteed zal moeten worden.

Mentoren, docenten en schoolleiding zullen er alles aan doen om er een succesvol jaar van te maken, maar hierbij zijn de volle inzet van de leerlingen en de belangstellende medewerking en steun van de ouders onmisbaar. Of er eventueel aangescherpte maatregelen vanuit het ministerie worden opgelegd, is afwachten. We hopen het uiteraard niet. We proberen u, zoals afgelopen jaar, zo snel en accuraat mogelijk te informeren.

WERKWIJZE IN DE VIERDE KLAS

Uitgangspunten

De overstap van de onderbouw naar de vierde klas is voor veel leerlingen lastig en zij moeten in het begin vaak wennen aan de andere omstandigheden. Leerlingen zitten niet in een klas maar in clusters. De docenten in de bovenbouw zijn vaak niet diegenen die de leerlingen uit de onderbouw kennen. Er is een aantal nieuwe vakken en het tempo en de moeilijkheidsgraad van de bestaande vakken worden hoger. Bovendien gaan er juist tijdens dit leerjaar voor veel leerlingen allerlei andere zaken spelen, die het functioneren op school sterk beïnvloeden, zoals de eerste bijbaan en het uitgaansleven in het weekeinde.

Om de overgang zo geleidelijk mogelijk te laten verlopen, is de werkwijze in de vierde klas een combinatie van wat de leerlingen gewend zijn in de onderbouw en de examensituatie in de vijfde klas. De start van het jaar is een periode waarin de docenten ervoor zorgen dat het de leerlingen duidelijk wordt wat er van hen bij het vak verwacht wordt en hoe ze moeten plannen, werken en studeren. Dat betekent:

- Herhaling van de noodzakelijke vakkennis uit de onderbouw en extra uitleg en steun bij hiaten.
- Aanleren van de gewenste/vereiste werk- en studiehouding.
- Ook in klas 4 is het plannen van alle werkzaamheden van belang. Daarvoor krijgen alle leerlingen de beschikking over de Daltonplanner. Deze lijkt veel op de planner die de leerling in de onderbouw ook heeft gebruikt.
- Aandacht voor de voor het vak noodzakelijke basisvaardigheden, zoals gebruik van rekenmachine, woordenboek, atlas en ict en het op peil brengen van rekenvaardigheden, spelling, etc.
- Leerlingen duidelijk maken dat huiswerk en taakwerk essentieel zijn voor de verwerking van de stof en een goede voorbereiding zijn op de toetsen. Leerlingen bespreken met mentoren en vakdocenten hoe zij hun eigen voortgang kunnen waarborgen.
- Gezien de omvang van de examenprogramma's wordt bij alle vakken direct begonnen met de stof voor het eindexamen, maar dat gebeurt in het begin op een voorzichtige manier en in een wat lager tempo.
- Docenten kunnen formatieve toetsen geven, zodat de leerling weet wat zijn kennisniveau is en zijn strategie zo nodig aan kan passen.
- Alle proefwerken en s.o.'s in de loop van het jaar tellen mee voor het overgangsrapport, maar niet voor het schoolexamen, met uitzondering van de proefwerken uit de laatste periode, die zowel voor de overgang als voor het schoolexamen meetellen.
- Begin november wordt een uitgebreide teambespreking met alle docenten gehouden, waarin de werk- en studiehouding van alle leerlingen wordt besproken. De uitkomsten hiervan zullen met de leerling worden besproken. Tijdens het mentorgesprek dat de leerling organiseert in november zal de leerling dit met de mentor en zijn ouders bespreken en aangeven welke aandachtspunten en vragen hij heeft voor de periode erna. De mentor kan indien nodig de informatie aanvullen.

Na de eerste weken worden geleidelijk tempo en diepgang opgevoerd. In de loop van de vierde klas wordt van de daarvoor geschikte leerlingen steeds meer een houding van zelfstandig werken en leren verwacht en zij krijgen dan ook een toenemende verantwoordelijkheid voor de voortgang van en de controle op de eigen studie. Dit proces wordt voortgezet in de vijfde klas. Hierdoor hopen we te bereiken dat de leerlingen wennen aan de werkwijze zoals die op hogescholen en universiteiten verlangd wordt, waardoor de overgang naar de vervolgopleiding voor onze leerlingen soepel kan verlopen.

Voor de gang van zaken omtrent aftekenen, werkoverzichten etc. verwijzen we naar het Dalton-ABC, dat digitaal beschikbaar is.

WIJZE VAN EXAMINERING

Het schoolexamen

- Er wordt in de vierde klas bij alle vakken direct begonnen met de examenstof, maar het grootste deel van het jaar tellen de toetsen alleen mee voor de overgang en niet voor het schoolexamen.
- De toetsen voor het schoolexamen komen voor de meeste vakken namelijk pas in de laatste periode van de vierde klas. In de vijfde klas tellen alle toetsen mee voor het schoolexamen.
- Bij de meeste vakken is het eindcijfer het gemiddelde van het schoolexamen en het centraal examen.
- De vakken ckv en maatschappijleer kennen alleen een schoolexamen.
- Ook het vak lichamelijke opvoeding (lo) heeft alleen een schoolexamen, maar krijgt in de plaats van een cijfer de waardering onvoldoende, voldoende of goed, afhankelijk van de mogelijkheden van de leerling.
- Het schoolexamen omvat ook een profielwerkstuk, dat met een cijfer wordt beoordeeld.

- Leerlingen die geen wiskunde in hun pakket hebben, moeten een schoolexamen rekenen doen. Het cijfer voor rekenen telt niet mee bij de slaagbepaling, maar wordt wel afgedrukt op de cijferlijst of een bijlage. De leerlingen krijgen les om zich de vaardigheid eigen te maken.
- Bij veel vakken horen bij het schoolexamen, naast de proefwerken en toetsen, praktische opdrachten of handelingsdelen. De praktische opdrachten tellen mee voor het rapport en/of schoolexamen. Handelingsdelen zijn opdrachten, die geen cijfers opleveren, maar op tijd naar behoren moeten zijn afgesloten, zoals culturele activiteiten, studiekeuzeactiviteiten en lezen van boeken.
- De school mag de uiterste datum bepalen waarop alle onderdelen van het schoolexamen moeten zijn afgesloten. Een leerling wordt alleen toegelaten tot het centraal examen als het gehele schoolexamen tijdig en op de juiste wijze is afgerond.

Vakken met schoolexamen en centraal examen

- Nederlands en Engels
- Frans en Duits
- geschiedenis en aardrijkskunde
- wiskunde A en wiskunde B
- natuurkunde, scheikunde en biologie
- economie en bedrijfseconomie
- filosofie, kunstvak (drama) en kunstvak (beeldende vorming).

Vakken met uitsluitend schoolexamen

- maatschappijleer (alleen in 5 havo)
- rekenen (alleen voor leerlingen zonder wiskunde)
- culturele en kunstzinnige vorming (ckv, alleen in 4 havo)
- lichamelijke opvoeding
- profielwerkstuk.

Berekening schoolexamencijfers

- Voor de meeste vakken is het schoolexamencijfer het gewogen gemiddelde op één decimaal van de cijfers van de laatste SE-toetsen van de vierde klas en alle toetsen van de vijfde klas en de eventuele praktische opdrachten. Hierbij wordt op de normale, rekenkundige wijze afgerond, dus 6,145 wordt 6,1.
- Voor lichamelijke opvoeding (in 4e en 5e klas) worden gedurende het jaar decimale cijfers gegeven. Voor het schoolexamen wordt van alle cijfers het gemiddelde uitgerekend. Vervolgens wordt hieruit een waardering voor het schoolexamen bepaald volgens de regels:
 - onafgeronde gemiddelde $< 5,5$ dan is de waardering: onvoldoende (O)
 - $5,5 \leq$ onafgeronde gemiddelde $< 7,5$ dan is de waardering: voldoende (V)
 - onafgeronde gemiddelde $\geq 7,5$ dan is de waardering: goed (G).
- Voor ckv, maatschappijleer en rekenen, met alleen een schoolexamen, wordt het gewogen gemiddelde van alle behaalde cijfers op een geheel cijfer afgerond. Hierbij geldt een afwijkende afrondingsregel: vanaf 0,45 exact wordt naar boven afgerond. Dus 6,450 wordt 7, maar 6,449 wordt 6.
- Voor het profielwerkstuk wordt direct een geheel cijfer gegeven.

Huidige slaagregeling eindexamen

- De gehele cijfers van ckv, maatschappijleer en het profielwerkstuk worden gemiddeld en vormen zo het zogeheten combinatiecijfer. Voor elk van de drie onderdelen moet ten minste een 4 behaald zijn.
Het op een geheel getal afgeronde combinatiecijfer telt mee als één eindcijfer in de slaagregeling.

- De eindcijfers van de andere vakken worden bepaald door het gemiddelde te nemen van de cijfers van schoolexamen en centraal examen. Dit gemiddelde wordt afgerond op een geheel getal. Hierbij geldt de wettelijke regel dat naar boven wordt afgerond vanaf 0,50 dus 5,50 wordt 6 en 5,45 wordt 5.

Een kandidaat is geslaagd als aan *alle* volgende voorwaarden wordt voldaan:

- Het gemiddelde van alle cijfers van *alleen het centraal examen* is ten minste 5,5 (van het onafgeronde gemiddelde moet de eerste decimaal een 5 zijn);
- Ckv, maatschappijleer en profielwerkstuk zijn afgesloten met ten minste een 4;
- Het vak lichamelijke opvoeding is afgesloten met de waardering voldoende of goed;
- De lijst van de eindcijfers voldoet aan één van de volgende voorwaarden:
 - alle cijfers zijn 6 of hoger;
 - de lijst telt één 5 en de andere cijfers zijn 6 of hoger;
 - de lijst telt één 4, de andere cijfers zijn 6 of hoger en het gemiddelde is ten minste 6,0;
 - de lijst telt twee keer 5 óf één 5 en één 4, de andere cijfers zijn 6 of hoger en het gemiddelde van alle eindcijfers is ten minste 6,0;
- Er mag ten hoogste één 5 bij de eindcijfers van de kernvakken Nederlands, Engels en wiskunde staan. Voor leerlingen zonder wiskunde geldt dat er ten hoogste één 5 bij Nederlands en Engels mag staan.
- Het vak rekenen is afgesloten (*voor leerlingen zonder wiskunde*)

Een kandidaat is geslaagd voor het eindexamen havo met toekenning van het *judicium cum laude* indien zijn examen voldoet aan de volgende voorschriften:

- ten minste het gemiddelde eindcijfer 8,0, berekend op basis van de eindcijfers voor het combinatiecijfer, de vakken in het gemeenschappelijke deel van het profiel, de vakken van het profieldeel en het vak uit het vrije deel waarvoor het hoogste eindcijfer is vastgesteld, en
- ten minste het eindcijfer 6 of ten minste de kwalificatie «voldoende» voor alle vakken die meetellen bij de uitslagbepaling.

REGELING SCHOOLEXAMEN HAVO

Opzet van het schoolexamen

- Voor alle vakken is in het programma van toetsing en afsluiting (PTA) het aantal, de inhoud en het gewicht van alle meetellende toetsen vastgelegd.
- Het schooljaar is verdeeld in vier periodes die telkens worden afgesloten met een proefwerkweek.
De leerlingen krijgen tijdig een overzicht van de momenten waarop de proefwerken plaatsvinden.
- Buiten de proefwerkweken kunnen vakken praktische opdrachten, s.o.'s of een extra proefwerk geven om alle vaardigheden te kunnen toetsen.
- Alle cijfers die behaald worden in de vierde klas, tellen mee voor de overgang.
- De proefwerkcijfers van de vierde periode tellen niet alleen mee voor de overgang maar ook voor 15% van het schoolexamen. Bij KUBV en KUDR tellen ook praktische opdrachten al mee voor het schoolexamen. Dat telt in totaal op tot 50%.
- Voor het vak lichamelijke opvoeding worden in 4 havo en 5 havo cijfers gegeven. Het gemiddelde van alle cijfers leidt tot een kwaliteitsaanduiding die ten minste voldoende moet zijn. De cijfers in 4 havo tellen in totaal op tot 60%.
- Docenten kunnen formatieve toetsen geven. Deze tellen niet mee voor rapport of schoolexamen.
- Veel vakken hebben handelingsdelen; die moeten voor de inleverdatum naar behoren zijn afgerond.
- Inleveren van een praktische opdracht na de inleverdatum kan leiden tot puntenaftrek.

Profielwerkstuk (pws)

Als onderdeel van het schoolexamen moet een profielwerkstuk worden gemaakt. De leerling start hiermee in 4-havo. Het profielwerkstuk is een schriftelijke werkstuk waarin kennis, inzicht en vaardigheden aan de orde komen. Het onderzoek heeft betrekking op één van je vakken (niet l.o., c.k.v., maatschappijleer of rekenen) en kost alles bij elkaar 80 uur. In principe wordt er in duo's gewerkt, mede omdat het belangrijk is om goed te leren samenwerken. Voor de opzet kunnen de leerlingen zelf met voorstellen komen, maar de docent draagt ook ideeën/mogelijkheden aan. Het pws omvat tenminste een praktisch onderdeel, denk aan een interview, een bedrijfsbezoek, een experiment of bronnenonderzoek in een museum. Het pws moet in elk geval schriftelijk worden aangeboden. De tekst moet ook digitaal worden aangeleverd om controle op plagiaat mogelijk te maken. Het eindproduct mag ook iets tastbaars bevatten, zoals een maquette of gedicht. Daarnaast wordt in 5 havo een presentatie gegeven aan ouders en andere belangstellenden.

Van de begeleidend docent ontvangen de leerlingen een overzicht van de eisen, deadlines en manier van beoordelen voor het betreffende vak. Daarin is ook te lezen dat je gebruik moet maken van de APA-bronvermelding zoals je die bij Nederlands hebt geleerd. Zowel het proces als het uiteindelijke product wordt beoordeeld. De beoordeling vindt mede plaats op grond van plan van aanpak, voorbereidende werkzaamheden, samenwerking met je partner en overleggen met de docent. Voor het totale proces, het pws zelf en de presentatie kunnen 100 punten worden verdiend. De verdeling van de punten over de verschillende onderdelen is afhankelijk van vak en aanpak. Als een leerling zich niet houdt aan het afgesproken tijdpad, zoals inleverdata of overlegmomenten, dan heeft dit consequenties voor de beoordeling.

Het afgeronde gemiddelde van de gehele cijfers van ckv, pws en maatschappijleer is het combinatiecijfer. De ondergrens voor elk van de vakken is 4. Het combinatiecijfer telt mee als één cijfer in de slaagregeling.

Alle benodigde informatie wordt in mei aan de leerlingen bekend gemaakt. Om bevorderd te kunnen worden naar 5-havo dienen de afgesproken deadlines te worden gehaald.

Absentie bij een schoolexamen, proefwerk of opgegeven s.o.

- Een leerling, die weet dat hij tijdens een toets zal moeten verzuimen, vraagt *zo spoedig mogelijk en in ieder geval ruim van tevoren* verlof door bij de coördinator een ondertekende absentiekaart in te leveren.
- De tijdstippen van de toetsen zijn ver van tevoren bekend en bezoek aan tandarts, orthodontist, e.d. is in het algemeen geen rechtmatige reden voor verzuim.
- Absentie bij een toets wegens ziekte moet op de eerste dag van de absentie voor 08.00 uur telefonisch aan de administratie gemeld worden, in principe door een ouder of verzorger, maar indien dit niet mogelijk is, door de leerling zelf. Daarnaast moet een mail worden gestuurd aan de coördinator.
- Als het verzuim op de juiste wijze is gemeld, is er sprake van rechtmatig verzuim. In dat geval heeft de leerling het recht de toets in te halen. De leerling moet zo spoedig mogelijk contact opnemen met de docent om een afspraak hierover te maken.
- Het missen van een onderdeel door kennelijke vergissing, zoals pech of verslapen, geldt als onrechtmatig verzuim.
- Te laat komen bij een mondelinge toets of luistertoets geldt als onrechtmatig verzuim.
- Bij te laat komen bij een schriftelijke toets dient de leerling het werk direct te maken en op de oorspronkelijke tijd te stoppen.
- Indien er sprake is van onrechtmatig verzuim wordt voor die toets het cijfer 1,0 toegekend. In zeer bijzondere gevallen kan de coördinator een leerling toch een inhaalmogelijkheid bieden.

Onregelmatigheden bij een toets of onderdeel van het schoolexamen

- Indien een leerling zich bij een toets of onderdeel van schoolexamen aan een onregelmatigheid schuldig maakt of heeft gemaakt, kan de school maatregelen nemen.
- Alvorens tot een maatregel over te gaan, hoort de coördinator de leerling. De leerling kan daarna een gesprek met de coördinator aanvragen, waarbij hij zich kan laten vergezellen door een meerderjarige.
- De maatregelen die de school al of niet in combinatie met elkaar kan nemen, zijn:
 - toekennen van het cijfer 1,0 voor de toets of onderdeel van het schoolexamen;
 - ontzeggen van deelname of verdere deelname aan één of meer toetsen of onderdelen van het vak voor rapport en/of schoolexamen;
 - ongeldig verklaren van één of meer al afgelegde toetsen of onderdelen.
- Het besluit over de genomen maatregel(en) wordt in elk geval schriftelijk meegedeeld aan de ouders of de verzorgers.

Herkansingsregeling

- In de eerste drie periodes van het jaar zijn er geen herkansingen.
- Leerlingen die rechtmatig een toets gemist hebben, moeten die toets inhalen.
- Na afloop van periode 4 heeft de leerling het recht één schoolexamen uit die periode te herkansen. Alle leerlingen hebben recht op die herkansing.
- Als een leerling een schoolexamen uit periode 4 mag inhalen, dan vindt dat plaats tijdens de herkansing van het vak en daardoor vervalt dus de mogelijkheid om dat schoolexamen te herkansen. Uiteraard kan de leerling dan nog wel een proefwerk van een ander vak herkansen.
- Een sectie kan bepaalde toetsen uitsluiten van herkansing, bijvoorbeeld de praktische of mondelinge opdrachten. Dit staat vermeld in het PTA van het betreffende vak.
- De herkansing omvat dezelfde stof en onderdelen als het oorspronkelijke schoolexamen.
- Het eindcijfer is het hoogste van het oorspronkelijke cijfer en het cijfer van de herkansing.
- Een herkansing vervalt als de leerling afwezig is op het moment van herkansen, ongeacht de reden. In zeer bijzondere gevallen kan de coördinator beslissen een leerling alsnog een herkansing toe te kennen.

Maatwerk (hoger niveau, versnellen)

Indien een leerling op vwo-niveau of versneld (examen in 4-havo) één of meerdere vakken wil volgen, wordt in samenspraak met de betrokken docent en coördinator een nieuw PTA vastgesteld voor de betreffende vakken. Hierin wordt ook geregeld hoe het cijfer wordt her bepaald mocht het vwo-examen van dat vak niet naar tevredenheid zijn afgesloten waardoor de herkansing op havoniveau zal geschieden. In het geval van versnelling is het bij tegenvallende resultaten alleen mogelijk om in 5-havo tijdens de herkansingen van het eindexamen nogmaals examen te doen in het vak.

Bevorderen of doubleren aan het eind van het vierde leerjaar

- Aan het eind van 4-havo wordt door alle docenten, die een leerling lesgeven, aan de hand van de bevorderingsregels besloten of een leerling kan worden bevorderd naar 5-havo.
- Bij doubleren vervallen alle resultaten en doet een leerling het gehele programma over.
- Doubleurs kunnen een vrijstelling krijgen voor het vak ckv als dat met ten minste een 6 is afgesloten.
- Bij bevordering naar 5-havo gaan de resultaten van de schoolexamens mee naar 5-havo. De cijfers blijven tot het einde van de schoolloopbaan gehandhaafd, ook na eventueel doubleren van het vijfde leerjaar.

Bevorderingsregels van 4-havo naar 5-havo

- Aantal tekorten: $4,5 \leq \text{cijfer} \leq 5,4$ geldt als 1 tekort; $3,5 \leq \text{cijfer} \leq 4,4$ geldt als 2 tekorten.
- Een leerling is zonder bespreking bevorderbaar als aan *alle* volgende voorwaarden is voldaan:
 - de lijst telt maximaal twee tekorten;
 - Nederlands, Engels en wiskunde hebben tezamen ten hoogste één tekort;
 - het gemiddelde van alle onafgeronde cijfers (behalve rekenen en l.o.) is ten minste 6,0;
 - het eindcijfer van ckv is ten minste 4;
 - voor lichamelijke opvoeding zijn in 4-havo zodanige cijfers behaald dat het mogelijk is om in 5-havo het vak af te sluiten met ten minste de waardering voldoende;
 - het programma voor rekenen is afgerond (*alleen voor leerlingen zonder wiskunde*);
 - het programma van de loopbaanoriëntatie en beroep is afgetekend;
 - aan de gestelde eisen aan het profielwerkstuk is voldaan;
 - de leerling heeft voldaan aan alle verplichtingen wat betreft taak- en leswerk.
- Een leerling, die volgens deze bevorderingsregels niet zonder meer bevorderd kan worden, wordt in bespreking genomen door alle docenten, die de leerling lesgeven. Zij kunnen met eenvoudige meerderheid van stemmen besluiten of een leerling toch bevorderd wordt, dan wel moet doubleren.
- Leerlingen hebben het recht te doubleren op onze school tenzij een 2/3 meerderheid van de docenten anders beslist. Het recht op doubleren op onze school kan alleen ontzegd worden als de ouders ruim van tevoren op de hoogte zijn gesteld van de mogelijkheid dat de bevorderingsvergadering hiertoe gaat besluiten. Door mentor en/of coördinator wordt met de ouders besproken dat er verbetering van werkhouding en/of resultaten moet plaatsvinden. Ouders krijgen schriftelijk meegedeeld van de coördinator dat er zonder verbetering geen recht op doubleren is. Het besluit tot wel of niet recht op doubleren ligt vervolgens bij de bevorderingsvergadering.

Faciliteiten voor leerlingen met dyslexie of een andere handicap

Leerlingen die tijdens het maken van toetsen gebruik willen maken van bepaalde faciliteiten op grond van dyslexie of andere handicaps, moeten ruim van tevoren bij de zorgcoördinator een verzoek daartoe indienen. De zorgcoördinator beslist, na overleg met de leerling of diens ouders, welke faciliteiten worden toegekend. De volgende regels zijn van toepassing:

- Alle faciliteiten worden uitsluitend toegekend op grond van een officiële deskundigenverklaring.

- Dyslectische leerlingen krijgen dezelfde opgaven als de andere leerlingen.
- Alle proefwerken worden standaard uitgeprint in een groot lettertype met vergrote regelafstand, waardoor vergrote opgaven niet meer nodig zijn (dezelfde regeling als bij het centraal examen).
- Zo nodig kunnen leerlingen verlenging van de tijd krijgen. Bij een proefwerk van 45 minuten bedraagt de extra tijd 8 minuten. Bij proefwerken van 60 minuten is de extra tijd 10 minuten.
- Zo nodig kunnen ook andere aanpassingen worden toegestaan, zoals het gebruik van een laptop.

LOOPBAANORIENTATIE EN BEROEP (LOB)

De leerlingen doorlopen in de bovenbouw een gestructureerd keuzetraject voor studie en beroep om de keuze voor een vervolg op hun havo-opleiding beter te kunnen maken. De decaan staat centraal bij de lob: hij begeleidt de leerlingen en onderhoudt contacten met de mentor, de docenten en eventueel de ouders.

- In elke periode is er een aantal activiteiten, waaraan de leerling moet deelnemen.
- Naast een gemeenschappelijk programma zijn er voor elke leerling individuele activiteiten, die in onderling overleg tussen leerling en decaan worden bepaald.
- De mentor houdt, in overleg met de decaan, de voortgang bij de lob in de gaten en tekent per periode de verschillende activiteiten af op de takenkaart.

MENTORAAT

Het mentoraat in 4-havo is coachend van aard. Iedere mentor heeft zo'n 15 leerlingen onder zijn hoede waar hij ongeveer iedere drie/vier weken een persoonlijk gesprek mee heeft. Daarnaast zijn er gezamenlijke mentoruren waarin gewerkt wordt aan de executieve functies.

Tijdens de gesprekken met de mentor is de leerling *in the lead*: wat heeft hij nodig om goede resultaten te halen, om zich goed te voelen, om verder te komen? Wat kan hijzelf daarvoor doen en wat kan de mentor, kunnen de ouders en de vakdocenten doen ter ondersteuning? De leerling ontvangt op de eerste schooldag een planagenda, waarin hij alle afspraken, huiswerk, etc. kan noteren, maar waarin ook de nodige achtergrondinformatie te lezen is. Vóór ieder gesprek noteert de leerling zelf de besprekspunten en na afloop de afspraken. De mentor kan uiteraard ook agendapunten aandragen. In november heeft de leerling een gesprek met zijn ouders en mentor om de belangrijkste afspraken en voornemens te bespreken. Voorafgaand aan dat gesprek heeft de leerling van al zijn vakdocenten feedback gekregen in de tool *leerlingbespreking.nl*. In februari is er een tweede mogelijkheid voor de leerling om met ouders en mentor samen in gesprek te gaan.

De mentor houdt de vorderingen en absenties bij in Magister en spreekt zijn collega's over de voortgang van zijn mentorleerlingen. Hij neemt indien nodig, in samenspraak met de leerling, contact op met de ouders. De ouders kunnen altijd de mentor benaderen om hem te informeren over relevante zaken die het functioneren van de leerling op school kunnen beïnvloeden of om vragen te stellen over de voortgang. Wij hechten erg aan open communicatie tussen leerling, ouders en mentor.

WEDERZIJDSE VERWACHTINGEN

In 4-havo treffen we een zeer gemengd gezelschap van leerlingen aan: vooropleidingen, leeftijden en thuissituaties zijn vaak heel verschillend. Sommige ouders vinden dat hun kind op een leeftijd is gekomen, waarop grote bemoeienis van hun kant met schoolzaken niet langer nodig is. Vrijwel alle leerlingen hebben een bijbaan, waaraan vaak veel tijd wordt besteed. Veel jongeren zullen ook een boeiend uitgaansleven gaan opbouwen, waardoor een flink deel van het weekeinde besteed wordt aan stappen en uitslapen. Deze maatschappelijke ontwikkelingen hebben tot gevolg dat het schoolwerk niet altijd die plaats in het dagelijkse bestaan heeft, die noodzakelijk is om met succes de havo te kunnen volbrengen. Volgens ons moet de keuze voor de havo op Dalton Den Haag een zeer

bewuste keuze zijn. De bovenbouw stelt hoge eisen aan inzet, zelfstandigheid en verantwoordelijkheid van de leerling, kortom de totale instelling waarmee de leerling de school bezoekt. Voor een goed functioneren van de leerling is een sterke betrokkenheid van de ouders onontbeerlijk. Alleen gezamenlijk kunnen leerling, ouders en school ervoor zorgen dat er goede resultaten behaald worden.

Wat verwacht de school van de leerling?

- inspanningsverplichting m.b.t. schoolwerk
- actieve leerhouding tijdens de lessen en daltonuren
- een serieuze houding wat betreft het huiswerk
- zo min mogelijk schoolverzuim
- stiptheid m.b.t. afspraken
- sociale opstelling t.o.v. medeleerlingen, docenten en andere personeelsleden.

Wat verwacht de school van de ouders?

- aandacht voor het totale schoolgebeuren van hun kind
- betrokkenheid bij leerprestaties en leerproblemen
- actieve medewerking bij het beperken van en de controle op absenties
- stimulering tot het maken van schoolwerk
- actieve opstelling bij problemen door tijdig contact op te nemen met de mentor.

Wat mag de leerling van de school verwachten?

- een veilige, stimulerende werkomgeving
- een gedegen en gestructureerd aanbod van de lesstof
- ondersteuning bij studieproblemen en problemen op sociaal-emotioneel vlak
- begeleiding en voorlichting bij studie- en beroepskeuze
- adequate registratie van de studieresultaten
- strenge controle op absenties

ENKELE PRAKTISCHE GEGEVENS

Rapportage

Er worden in de loop van het jaar, met uitzondering van het eindrapport, geen rapporten uitgereikt. Via Magister kunnen de leerlingen en hun ouders op ieder moment op de hoogte zijn van de stand van zaken bij de cijfers en de absenties. Indien ouders benieuwd zijn naar de voortgang van het werk kunnen zij kijken naar de parafen en eventuele opmerkingen op de voortgangskaart.

Culturele reis

Als het mogelijk is, zal in de week voor of na de meivakantie een reis gemaakt worden.

Geschillencommissie

Als een leerling en/of de ouders het niet eens zijn met een toegekend cijfer of een beslissing die door een docent is genomen, moeten zij in eerste instantie overleggen met de coördinator/conrector van de afdeling. Als de leerling en zijn ouders het niet eens zijn met de afhandeling van hun klacht kunnen zij in beroep gaan bij de rector. Indien in het overleg met de rector geen overeenstemming bereikt wordt, kunnen de leerling en zijn ouders een schriftelijk verzoek indienen ter behandeling van het geschil door de commissie van beroep van het bevoegd gezag (Stichting VO Haaglanden). Let hierbij op de gestelde deadlines van indienen.

Contacten met school

- Voor zaken die te maken hebben met de studie(resultaten) of begeleiding kan er contact worden opgenomen met de mentor. Deze regelt alle contacten tussen school en thuis.
- Voor zaken die te maken hebben met vakkenkeuze, vervolgoopleidingen, studiefinanciering en lob kunnen de leerlingen of hun ouders contact opnemen met de decaan van de havo, dhr. H.Haarsma.
- De leiding van de afdeling is in handen van mw. L.A.J. (Linda) Van der Wal – Van der Valk. Voor alle vragen en opmerkingen die verder reiken dan de bevoegdheid van de mentor, moet u bij haar zijn. Haar werkdagen zijn maandag, dinsdag, donderdag, vrijdag. In noodgevallen kunt u zich op woensdag wenden tot de conrector.
- De eindverantwoordelijkheid voor de gang van zaken binnen de afdeling is in handen van de conrector dhr. M. Companjen.
- U kunt altijd telefonisch contact met de school opnemen, maar de praktijk leert dat het vaak lastig is om daarvoor een geschikt moment te vinden. Meestal is het veel eenvoudiger om een e-mail te sturen met uw vragen of opmerkingen. Uiteraard krijgt u dan zo snel mogelijk antwoord per mail of zal er, als daartoe aanleiding bestaat, telefonisch contact met u worden opgenomen.

4H1	mevr. E. Van Hall	ehall@daltondenhaag.nl
4H2	dhr. B. De Liema	bliema@daltondenhaag.nl
4H3	dhr. R. Van Nienes	rnienes@daltondenhaag.nl
4H4	dhr. T Van Sas	tsas@daltondenhaag.nl
4H5	dhr. S De Vrieze	svrieze@daltondenhaag.nl
4H6	dhr. R. Winkelhuijzen	rwinkelhuijzen@daltondenhaag.nl
decaan	dhr. H.Haarsma	hhaarsma@daltondenhaag.nl
coördinator	mw. L. Van der Wal	lwal@daltondenhaag.nl
conrector	dhr. M. Companjen	tcompanjen@daltondenhaag.nl

LESSENTABEL TWEEDE FASE HAVO

	4-havo		5-havo	
	Les	Dalton	Les	Dalton
NETL	2	1	2	1
ENTL	2	1	2	1
MAAT			1	1
CKV	1	0,5		
LO	2		1	
LOB				
PWS				2
FATL	2	1	2	1
DUTL	2	1	2	1
GES	2	1	2	0,5
AK	2	1	2	0,5
WISA	2	0,5	2	1
WISB	2	1	2	1
NAT	2	1	2	1
SCHK	2	1	2	0,5
BIOL	2	1	2	1
ECON	2	1	2	1
BECON	2	0,5	2	1
FI	2	0,5	2	1
KU(BV): th	1		1	
KU(BV): pr	2		1	
KU(DR):th	1		1	
KU(DR):pr	2		1	

4 HAVO**Cohort 2022-
2024****Leerjaar 2022-2023****Vak: Aardrijkskunde (AK)**

Boek/Methode: BuiteNLand 4havo										
periode	code	vorm	duur (in min.)	TW/les/ datum	omschrijving stof	domeinen	herk.?	weging SE	weging overgang	hulpmiddelen
1		PW1 PO1	45	TW1	H4: Leefomgeving: Stedelijke Gebieden Kennisclip (per 2 personen)	E E, B	nee nee	-	4 1	Atlas -
2		PW2 SO1	60 30	TW2 les	H2: Wereld: Wereldbeeld Kaartvaardigheid	B A	nee nee	-	4 1	Atlas -
3		PW3 PO- SE1	60	TW3	H1: Leefomgeving: Wateroverlast Onderzoek je eigen omgeving	E A, E	nee nee	- 5%	4 4	Atlas -
4		SE1 SO2	60 30	TW4 les	H3: Aarde: Klimaat en landschap H3: paragraaf 1 t/m 3	C D	ja nee	10%	6 1	Atlas -

Toelichting inhoud domeinen:

Domein A: Vaardigheden

Domein B: Wereld

Domein C: Aarde

Domein D: Gebieden

Domein E: Leefomgeving

Link omschrijving domeinen: https://www.examenblad.nl/examenstof/syllabus-aardrijkskunde-havo-2022/2022/f=/aardrijkskunde_havo_2022_versie_2.pdf

4 HAVO**Cohort 2022-
2024****Leerjaar 2022-2023****Vak: Bedrijfseconomie (BECON)**

Boek/Methode: B-E in Balans										
periode	code	vorm	duur (in min.)	TW/les/ datum	omschrijving stof	domeinen	herk.?	weging SE	weging overgang	hulpmiddelen
1		PW1	45	TW	H1: Bedrijfseconomie H2: Basisrekenvaardigheden H3: Balans, VW en liquiditeit	A	nee	-	1	RM
2		PW2	60	TW	H11: Eigen onderneming? H12: Keuze rechtsvorm H13: Organisatie en maatschappij H14: Organisaties H15: Leiderschap H16: Personeelsbeleid H5: Verzekeren, studeren, sparen en lenen H6: Enkelvoudige en samengetelde interest	B en C	nee	-	2	RM
3		PW3	60	TW	H7: Beleggen H8: Woning H9: Familie H10: Schenken en erven H4: Excel H11 t/m 16 Bedrijfsanalyse	A en B	nee	-	2	RM
		PO1		24/2		A en C			1	
4		SE1	90	TW	H3: Balans, VW en liquiditeit H7: Beleggen H17: Eigen vermogen	A, B en D	ja	15%	3	RM

					H18:Vreemd vermogen H19:vermogensmarkt H20:Investeringsanalyse					
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Toelichting inhoud domeinen:

A: Vaardigheden

B: Van persoon naar rechtspersoon

C: Interne organisatie en personeelsbeleid

D: Investeren en financieren

Link omschrijving domeinen: [bedrijfseconomie havo versie 2 2023.pdf \(examenblad.nl\)](#)

4 HAVO**Cohort 2022-
2024****Leerjaar 2022-2023****Vak: Biologie (BIOL)**

Boek/Methode: Biologie voor jou										
periode	code	vorm	duur (in min.)	TW/les/ datum	omschrijving stof	domeinen	herk.?	weging SE	weging overgang	hulpmiddelen
1		PW1	45	TW	Thema 1 Inleiding in de biologie	A t/m F	nee	-	2	RM, BINAS
		PO1		7/10	PO Cellen en osmose				1	
2		PW2	60	TW	Thema 2 Voortplanting Thema 5 Regeling basisstof 1 en 2	A t/m F	nee	-	2	RM, BINAS
3		PW3	60	TW	Thema 5 Regeling basisstof 3 t/m 5 Thema 6 Waarneming en gedrag	A t/m F	nee	-	2	RM, BINAS
		PO2		24/2	PO Gedrag				1	
4		SE1	90	TW	Thema 3 Genetica Thema 4 Evolutie Thema 7 Ecologie en Milieu	A t/m F	ja	15 %	3	RM, BINAS
		PO3		2/6	PO Ecologie				1	

Toelichting inhoud domeinen:

- A: Vaardigheden
- B: Zelfregulatie
- C: Zelforganisatie
- D: Interactie
- E: Reproductie
- F: Evolutie

Links omschrijving domeinen: https://www.examenblad.nl/examenstof/syllabus-2021-biologie-havo/2021/havo/f=/biologie_2_versie_havo_2021.pdf
https://www.examenblad.nl/examenstof/biologie-havo-3/2022/havo/f=/examenprogramma_biologie_havo_2014_2015.pdf

Bijzonderheden:

Er worden ook enkele formatieve toetsen gegeven (weging 0).

4 HAVO**Cohort 2022-
2024****Leerjaar 2022-2023****Vak: Culturele kunstzinnige vormgeving (CKV)**

Boek/Methode: Kunst uit het vuistje										
perio de	cod e	vorm	duur (in min.)	TW/le s/ datum	omschrijving stof	domeinen	herk.?	weging SE	weging overgang	hulpmiddel en
1		PO1 PO2	Vul in.	Wk 36 Wk 47	CZP1 cultureel zelfportret Discap 1	A A B C D	nee nee	5% 20%	Vul in.	geen
2		PO3 PO4	Vul in.	Wk 10 Wk 16	Discap 2 Onderzoek en vrijedeel starten week 48	A B C D A B C D	nee nee	20% 30%	Vul in.	geen
3		PO5 PO6	Vul in.	Wk 22 Wk 23	Discap 3 CZP 2 evaluatie van cultureelzelfportret	A B C D D	nee nee	20% 5%	Vul in.	geen
4		-	-	-	-	-	-	-	-	-

Toelichting inhoud domeinen:

Domein A: Verkennen

Domein B: Verbreden

Domein C: Verdiepen

Domein D: Verbinden

Links omschrijving domeinen: https://www.examenblad.nl/examenstof/culturele-en-kunstzinnige-vorming-6/2024/havo/f=/examenprogramma_culturele_en_kunstzinnige_vorming_havo_vanaf_2019.pdf

Bijzonderheden:

Bij CKV werken we in een carroussel van 3 periodes, je wisselt per periode van docent en onderwerp (discap: discipline, met bijbehorende culturele activiteit door professionals).

Periode 1 is van week 34 t/m week 47

Periode 2 is van week 48 t/m week 10

Periode 3 is van week 11 t/m week 25

De CKV PO opdracht uit een periode moet afgerond zijn voordat je aan een nieuwe periode begint.

De afgeronde eindcijfers van CKV, Maatschappijleer en het PWS tellen mee in het combinatiecijfer.

4 HAVO	Cohort 2022-2024	Leerjaar 2022-2023
---------------	-------------------------	---------------------------

Vak: Duits (DUTL)

Boek/Methode: Na Klar en Schülerheft										
periode	code	vorm	duur (in min.)	TW/les/ datum	omschrijving stof	domeinen	herk.?	weging SE	weging overgang	hulpmiddelen
1		PW1	45	TW	Grammatica, idioom en tekst verklaren. Een selectie uit de hoofdstukken van Na Klar	A,D	nee	-	1	Nee
2		PW2	45	TW	Grammatica, idioom en tekst verklaren. Een selectie uit de hoofdstukken van Na Klar	A,D	nee	-	1	Nee
		PO1		Wk 48	Een opdracht zelfstandig verwerken	A,B	nee	-	1	Nee
3		PW3	60	Wk 10/1 1	Gespreksvaardigheid in drietallen	C	nee	-	2	WB DTS NL, bij tekst voorbereiden
		PW4	45	Wk14	Luistervaardigheid	B	nee	-	1	Nee
4		PW5	45	wk22 /23	Leesvaardigheid	A	nee	-	2	Nee
		SE1	90	TW	Schrijfvaardigheid: persoonlijke mail schrijven	D	ja	15%	3	WB NL DTS

Toelichting inhoud domeinen:

A: Leesvaardigheid

B: Luistervaardigheid
C: Gesprekvaardigheid
D: Schrijfvaardigheid

Link omschrijving domeinen: https://www.examenblad.nl/examenstof/moderne-vreemde-talen-vwo/2020/f=/mvt_havovwo.pdf

Bijzonderheden:

1. PO: deze opdracht bevat lezen en luisteren
2. SE schrijfvaardigheid in periode 4 telt voor 15% mee in het schoolexamen
3. In periode 3 gespreksvaardigheid vóór de toetsweek
4. In periode 4 leesvaardigheid buiten de toetsweek

4 HAVO**Cohort 2022-
2024****Leerjaar 2022-2023****Vak: Economie (ECON)**

Boek/Methode: Lesbrieven LWEO										
periode	code	vorm	duur (in min.)	TW/les/ datum	omschrijving stof	domeinen	herk.?	weging SE	weging overgang	hulpmiddelen
1		PW1	45	TW	Lesbrief Jong en Oud H. 1 t/m 5	A, E,F, H	nee	-	1	RM
2		PW2	60	TW	Lesbrief Jong en Oud H. 6 t/m 8 en Lesbrief Vragers en Aanbieders H. 1 en 2	A, D, E, F, G	nee	-	1	RM
3		PW3	60	TW	Lesbrief Vragers en Aanbieders H. 1 t/m 5	A, D, G, H	nee	-	2	RM
4		SE1	90	TW	Lesbrief Jong en Oud H. 6 t/m 8 Lesbrief Vragers en aanbieders H. 1 t/m 5 Lesbrief Markt en Overheid H. 1 t/m 3	A, D, E, F,G, H	ja	15%	3	RM

Toelichting inhoud domeinen:

- A: Vaardigheden
- B: Concept Schaarste
- C: Concept Ruil
- D: Concept Markt
- E: Concept Ruilen over de tijd
- F: Concept Samenwerken en onderhandelen
- G: Concept Risico en informatie
- H: Concept Welvaart en groei
- I: Concept Goede tijden, slechte tijden
- J: Onderzoek en experiment
- K: Keuzeonderwerpen

Link omschrijving domeinen:

[Microsoft Word - Examenprogramma economie havo vwo 2015.docx \(examenblad.nl\)](#)

4 HAVO**Cohort 2022-
2024****Leerjaar 2022-2023****Vak: Engels (ENTL)**

Boek/Methode: Short Story Reader / WaspReporter / Woots / Literature Reader / The Curious Incident of the Dog in the Night-time										
periode	code	vorm	duur (in min.)	TW/les/ datum	omschrijving stof	domeinen	herk.?	weging SE	weging overgang	hulpmiddelen
1		PW1	60	TW	Short Stories; Verhaalstructuur & stijlmiddelen	A, D, E	nee	-	1	WB NL-EN
2		SO1	45	Les	Grammatica en Woordenschat	D	nee	-	1	geen
		PW2	15	TW	Spreekvaardigheid	A, B, C	nee	-	2	geen
3		PW3	60	Les	Luistervaardigheid: CITO 5H (aangepaste becijfering)	A, B	nee	-	2	geen
		PW4	60	TW	Literatuurgeschiedenis en boektoets	A, D, E	nee	-	3	WB NL-EN
4		PW5	60	Les	Schrijfvaardigheid; Motivatiebrief	A, D, F	nee	-	3	WB NL-EN
		SE1	60	TW	Toets leesvaardigheid / Use of English	A	ja	15%	3	geen

Toelichting inhoud domeinen:

Domein A Leesvaardigheid

Domein B Kijk- en luistervaardigheid

Domein C Gespreksvaardigheid

Domein D Schrijfvaardigheid

Domein E Literatuur

Domein F Oriëntatie op studie en beroep.

Link omschrijving domeinen: https://www.examenblad.nl/examenstof/moderne-vreemde-talen-vwo/2020/vwo/f=/mvt_havovwo.pdf

4 HAVO**Cohort 2022-
2024****Leerjaar 2022-2023****Vak: Filosofie (FI)**

Boek/Methode: Durf te denken, syllabi										
perio de	code	vorm	duur (in min.)	TW	omschrijving stof	domeinen	herk.?	Wegin g over	wegin g SE	hulpmiddelen
1		PW1	60	TW	Ethiek, syllabus	A, C	nee	1	-	WB NL
2		PW2	60	TW	Wijsgerige Antropologie, hfst 1 + syllabus	A, B	nee	1	-	WB NL
3		PW3	60	TW	Politieke Filosofie, hfst 7 + syllabus	A, D	nee	1	-	WB NL
		PO1					nee	1	-	
4		SE1	90	TW	Identiteit, syllabus	A, B	ja	1	15%	WB NL

Toelichting inhoud domeinen:

Domein A Vaardigheden

Domein B Wijsgerige antropologie

Domein C Ethiek

Domein D Sociale filosofie

Domein E Eindexamenonderwerp

 Link omschrijving domeinen: [https://www.examenblad.nl/examenstof/syllabus-2022-filosofie-havo/2022/havo/f=/Filosofie syllabus havo 2022 versie 4.pdf](https://www.examenblad.nl/examenstof/syllabus-2022-filosofie-havo/2022/havo/f=/Filosofie_syllabus_havo_2022_versie_4.pdf)

4 HAVO**Cohort 2022-
2024****Leerjaar 2022-2023****Vak: Frans (FATL)**

Boek/Methode: Grandes Lignes 5 ^e ed.										
periode	code	vorm	duur (in min.)	TW/les/ datum	omschrijving stof	domeinen	herk.?	weging SE	weging overgang	hulpmiddelen
1		PW1	45	TW	Chapitre 1: vocabulaire, grammatica, zinnen	D	nee	-	1	geen
2		PW2	60	Les	Leesteksten n.a.v de methode aangevuld met CE-teksten	A	nee	-	2	wb FN
		PW3	45	TW	Chapitre 2: vocabulaire, grammatica, zinnen	D	nee	-	2	geen
3		PW4	45	Les	Chapitre 4&5: vocabulaire, grammatica, zinnen	D	nee	-	2	geen
		PW5	15	TW	Gesprek in 2-tallen n.a.v. onderwerpen uit de methode	C	nee	-	3	geen
		PO1	nvt	nvt	Opdracht nav een leesboek. Deadline inleveren 24/2/2023 *)	A+E	nee	-	1	Wb FN/NF
4		SO1	-	Les	Gemiddelde van diverse SO's	-	nee	-	1	geen
		SE1	60	Les	Luistertoets	B	ja	7%	3	geen
		SE2	90	TW	Schrijfopdracht (brief, recensie, betoog, artikel)	D	ja	8%	3	wb FN/NF

Toelichting inhoud domeinen:

A: leesvaardigheid

B: kijk/ luistervaardigheid

C: gespreksvaardigheid

D: schrijfvaardigheid

E: literatuur

Link omschrijving domeinen: https://www.examenblad.nl/examenstof/syllabus-moderne-vreemde-talen-33/2023/f=/moderne_vreemde_talen_havo_versie_2_2023.pdf

Extra informatie:

1. Er wordt in de loop van het jaar een aantal so's gegeven. Het gemiddelde hiervan is een SO cijfer met weging 1 in periode 4.
2. Verspreid over het jaar worden er drie films (uit de mediatheek, anders in overleg met docent) bekeken met korte verslaglegging (domein B kijk/luistervaardigheid).

*)Bijzonderheden: bij het te laat inleveren van de verwerkingsopdracht van de Praktische Opdracht geldt de volgende regeling:

- indien uiterlijk één week na de inleverdatum ingeleverd: één punt aftrek.
- indien meer dan één week te laat: drie punten aftrek.

4 HAVO**Cohort 2022-
2024****Leerjaar 2022-2023****Vak: Geschiedenis (GS)**

Boek/Methode: Feniks – Tijdvakken en Historische contexten										
periode	code	vorm	duur (in min.)	TW/les/ datum	omschrijving stof	domeinen	herk.?	weging SE	wegin g overgan g	hulpmiddelen
1		PO1	NVT	42	Thema: Onderzoek n.a.v. Den Haag H1 Tijd van jagers en boeren H2 Tijd van Grieken en Romeinen H3 Tijd van monniken en ridders H4 Tijd van steden en staten Tijdvak 1 t/m 4 (Kenmerkende Aspecten 1 t/m 17)	A,B,C	nee	-	2	WB NL
2		PW1 SO1	60	TW les	H5 Tijd van ontdekkers en hervormers Tijdvak 5 (Kenmerkende Aspecten 17 t/m 21) S.O. H5 H6 Tijd van regenten en vorsten Tijdvak 5+6 (Kenmerkende Aspecten 17 t/m 26)	A,B	nee nee	- -	3 1	WB NL WB NL
3		PW2	60	TW	H7 Tijd van pruiken en revoluties H8 Tijd van burgers en stoommachines Tijdvak 7+8 (Kenmerkende Aspecten 27 t/m 36)	A,B	nee	-	3	WB NL
4		SE1	60	TW	H9 Tijd van Wereldoorlogen H10 Tijd van Televisie en Computers Tijdvak 9+10 (Kenmerkende Aspecten 37-49) + Tijdvak 5,6,7,8	A,B	ja	15%	3	WB NL

Toelichting inhoud domeinen:

Domein A: Historisch Besef (historisch denken en redeneren).

Domein B: Oriëntatiekennis (Historische Contexten en Tijdvakken 5 t/m 10).

Domein C: Thema's (voor havo twee)

Domein D: Geschiedenis van de rechtsstaat en van de parlementaire democratie

Domein E: Oriëntatie op studie en beroep

Link omschrijving domeinen:

[Syllabus Geschiedenis Havo 2023 versie def.pdf \(examenblad.nl\)](#)

[Examenprogramma geschiedenis havo.pdf \(examenblad.nl\)](#)

4 HAVO**Cohort 2022-
2024****Leerjaar 2022-2023****Vak: Kunst Beeldende vorming, waaronder Kunstvak Algemeen (KUBV)**

Boek/Methode: Bespiegeling									
periode	code	vorm	duur (in min.)	omschrijving stof	domeinen	herk.?	weging SE	weging overgan g	hulpmiddelen
1		PW1	45	Klassieke oudheid	A,B en C	nee	Vul in.	2	WB NL
2		PO-SE1 PO-SE2 PW2	60	Grafische opdracht Foto-opdracht (ambachtsman) Hofcultuur in de zestiende en zeventiende eeuw 1 (Examenonderwerp 2024)	A, B en C A,B en C A, B en C	nee nee nee	8% 8% -	4 4 2	WB NL
3		PO-SE3 PW3	60	Stilleven compositie Hofcultuur in de zestiende en zeventiende eeuw 2 (Examenonderwerp 2024)	A, B en C A, B en C	nee nee	8% -	4 3	WB NL
4		PO-SE4 PO-SE5 SE1	60	Postercampagne (samenwerkingsopdracht) Thema verwerking (verloop) Modernisme 1e helft 20e eeuw	A, B en C A, B en C A, B en C	nee nee ja	8% 8% 10%	4 4 3	WB NL

Toelichting inhoud domeinen:

Domein A KUBV Vaktheorie

KUA Vaardigheden

Domein B KUBV Praktijk

KUA Invalshoeken voor reflectie

Domein C KUBV Oriëntatie op studie en beroep.

KUA Onderwerpen

Link omschrijving domeinen KUBV: https://www.examenblad.nl/examenstof/kunst-beeldende-vormgeving-havo/2022/havo/f=/kunstbv_havo.pdfLink omschrijving domeinen KUA: [kunst algemeen havo versie 4 2022 nadere vaststelling.pdf \(examenblad.nl\)](https://www.examenblad.nl/examenstof/kunst-algemeen-havo-versie-4-2022-nadere-vaststelling.pdf)

Bijzonderheden:

Praktische opdrachten moeten in het zicht van de docent gemaakt worden. Werkstukken die buiten het zicht van de docent zijn gemaakt, worden niet beoordeeld en becijferd met een 1. Bij het te laat inleveren van een praktische opdracht geldt de volgende regeling:

- indien binnen één week na de inleverdatum ingeleverd: één punt aftrek
- indien meer dan één week te laat: werk wordt niet beoordeeld met een 1.

4 HAVO**Cohort 2022-
2024****Leerjaar 2022-2023****Vak: Kunstvak Drama, waaronder Kunstvak Algemeen (KUDR)**

Boek/Methode: Bespiegeling									
periode	code	vorm	duur (in min.)	omschrijving stof	domeinen	herk.	weging SE	weging overgang	hulpmiddelen
1		PW1	45	Klassieke oudheid	A, B en C	nee	-	2	WB NL
2		PO- SE1		Blok Klassieken (Grieken, Shakespeare en commedia dell'arte) Opbouw cijfer spel: - individuele inbreng proces (2x) - concretisering scene materiaal (1x) - podium presentatie (1x)	A, B en C	nee	20%	10	
		PW2	60	Hofcultuur in de zestiende en zeventiende eeuw 2 (Examenonderwerp 2024)	A, B en C	nee	-	2	WB NL
3		PW3	60	Hofcultuur in de zestiende en zeventiende eeuw 2 (Examenonderwerp 2024)	A, B en C	nee	-	3	WB NL
4		PO- SE2		Blok Modern (periode na 1900) Opbouw combinatiecijfer: - spel (3x) , theaterdiscipline (1x), dramaturgie (1x) Opbouw cijfer spel: - individuele inbreng proces (2x) - concretisering scene materiaal (1x) - presentatie voor publiek (1x)	A, B en C	nee	20%	10	
		SE1	60	Modernisme 1e helft 20e eeuw	A, B en C	ja	10%	3	WB NL

Toelichting inhoud domeinen:

KUDR en KUA:

Domein A KUDR Vaktheorie

KUA Vaardigheden

Domein B KUDR Praktijk

KUA Invalshoeken voor reflectie

Domein C KUDR Oriëntatie op studie en beroep.

KUA Onderwerpen

Link omschrijving domeinen KUDR: https://www.examenblad.nl/examenstof/kunst-drama-havo/2022/f=/kunstdrama_havo.pdf

Link omschrijving domeinen KUA: [kunst algemeen havo versie 4 2022 nadere vaststelling.pdf \(examenblad.nl\)](#)

4 HAVO

Cohort 2022-
2024

Leerjaar 2022-2023

Vak: LO (LO)

Boek/Methode: Klik of tik om de naam in te voeren.										
periode	code	vorm	duur (in min.)	TW/les/ datum	omschrijving stof	domeinen	herk.?	weging SE	wegin g overg ang	hulpmidde len
1		Vul in.	Vul in.	Vul in.	1 slag-loopspel: softbal minstens vier atletiekonderdelen uit: lopen, springen of werpen. rugby/flag football	Bewegen	ja	O/V/G	Vul in.	Vul in.
2-3		Vul in.	Vul in.	Vul in.	terugslagspelen: volleybal, fitness, badminton, tennis, tafeltennis, squash. 2 doelspelen: basketbal en handbal minstens een turnonderdeel uit springen, zwaaien en balanceren. minstens een onderdeel uit bewegen en muziek. minstens een onderdeel; stoeispelen naar judo, Jiu Jitsu, Krav ma ga, (kick) boksen.	Bewegen	ja	O/V/G	Vul in.	Vul in.
4		Vul in.	Vul in.	Vul in.	1 slag-loopspel: softbal minstens vier atletiekonderdelen uit: lopen, springen of werpen. rugby/flag football.	Bewegen	ja	O/V/G	Vul in.	Vul in.
1-4		Vul in.	Vul in.	Vul in.	Van alle leerlingen wordt verwacht dat ze hebben meegewerkt aan: • het observeren en beoordelen van medeleerlingen (indien de tijd het toe laat via onderlinge instructie);	Bewegen en regelen	Ja/nee	Vul in.	Vul in.	Vul in.

4 HAVO**Cohort 2022-
2024****Leerjaar 2022-2023****Vak: Loopbaan Oriëntatie Begeleiding (LOB)**

periode	code	vorm	duur (in min.)	omschrijving stof	domeinen	herk.?	weging SE	hulpmidde len
1		HD	-	1. Inloggen in Qompas. 2. Qompas: Studiekeuzetest 3. Qompas-studiekeuze-stappenplan: Stap 1 Start	Vul in.	-	-	Vul in.
2		HD	-	4. Bezoek LVM Studiefestival (online) 5. Voorbereiding open dag / meeloop dagen (Qompas: 'zelf aan zet') 6. Bezoek eerste open dag hogeschool 7. Verslag in Qompas 1 ^e open dag: open dagen – mijn open dagen – vragen plus verslag 8. Qompas-studiekeuze-stappenplan: Stap 2 Persoonlijkheidstest	Vul in.	-	-	Vul in.
3		HD	-	7. Planning maken voor het bezoek aan de tweede open dag. Stuur je mentor een mailtje met de datum en de instelling 8. Bezoek tweede open dag 9. Qompas-studiekeuze-stappenplan: Stap 3 Competentietest 10. Verslag in Qompas 2 ^e open dag	Vul in.	-	-	Vul in.
4		HD		11. Qompas-studiekeuze-stappenplan: Stap 4 Interesstetest 12. Gesprek met de decaan 13. Proefstuderen Hogeschool Rotterdam				

Bijzonderheden:

Open dagen kalender vind je op de site: www.qompas.nl en op www.studiekeuze123.nl

Ook op de uitgedeelde open dagen kalender vind je de open dagen van de hogescholen uit de regio.

Houd ook de sites van de hogescholen in de gaten voor de open dagen.

Aan alle 13 punten hierboven moet zijn voldaan om overgang naar het volgende leerjaar mogelijk te maken.

4 HAVO**Cohort 2022-
2024****Leerjaar 2022-2023****Vak: Natuurkunde (NAT)**

Boek/Methode: NOVA natuurkunde 4 Havo – Max en NOVA natuurkunde 5 Havo - Max										
periode	code	vorm	duur (in min.)	TW/les/ datum	omschrijving stof	domeinen	herk.?	weging SE	wegin g overgan g	hulpmiddelen
1		SO1	45	Les	Significantie	A	nee	-	1	RM, BINAS
		PW1	60	TW	Hoofdstuk 1: Bewegingen	A, C	nee	-	5	
2		PW2	60	TW	Hoofdstuk 2: Elektriciteit Hoofdstuk 3: Krachten (gedeelte)	A, C, G	nee	-	5	RM, BINAS
		PO1		Wk50	Elektriciteit	A, I, G	nee	-	2	
3		PW3	60	TW	Hoofdstuk 3: Krachten Hoofdstuk 4: Materialen Hoofdstuk 7: Technische Automatisering	A, C, D, G	nee	-	5	RM, BINAS
		PO2		Wk8	Systeembord	A, I, G	nee	-	3	
4		SE1	90	TW	Hoofdstuk 5: Arbeid en Energie Hoofdstuk 6: Spiegels en Lenzen Hoofdstuk 7: Technische automatisering	A, B, C, G	ja	15%	8	RM, BINAS

Toelichting inhoud domeinen:

Domein A: Vaardigheden

Domein B: Beeld- en geluidstechniek

Domein C: Beweging en energie

Domein D: Materialen

Domein E: Aarde en heelal

Domein F: Menselijk lichaam

Domein G: Meten en regelen

Domein H: Natuurkunde en technologie

Domein I: Onderzoek en ontwerp

Link omschrijving domeinen: [https://www.examenblad.nl/examenstof/syllabus-natuurkunde-havo-2024/2024/f=/Syllabus natuurkunde havo 2024 januari 2022 v2.pdf](https://www.examenblad.nl/examenstof/syllabus-natuurkunde-havo-2024/2024/f=/Syllabus%20natuurkunde%20havo%202024%20januari%202022%20v2.pdf)

4 HAVO**Cohort 2022-
2024****Leerjaar 2022-2023****Vak: Nederlands (NETL)**

Boek/Methode: Talent, Laagland										
periode	code	vorm	duur (in min.)	TW/les/ datum	omschrijving stof	domeinen	herk.?	weging SE	weging overgang	hulpmiddelen
1		PW	45	TW	Literatuurgeschiedenis: middeleeuwen t/m 17 ^e eeuw Laagland + alle aantekeningen en gemaakte opdrachten	E	nee	Vul in.	1	geen
2		PW	60	TW	Taalvaardigheid: leesvaardigheid, formuleren en project Arsenicum (katern Arsenicum)	A,C	nee	Vul in.	1	geen
3		PW	90	TW	Schrijfvaardigheid: gedocumenteerd betoog (op computer)	C	nee	Vul in.	2	Bronnenlijst en schrijfplan
		PW	45	TW	Literatuurgeschiedenis: 18 ^e en 19 ^e eeuw Laagland + alle aantekeningen en gemaakte opdrachten	E	nee		1	geen
4		PO- SE	15	wk 20-22	Mondelinge taalvaardigheid: Debat (wordt afgenomen in de les)	B,D	nee	14%	2	Vorbereidings kaartjes
		PW	45	TW	Taalvaardigheid: woordenschat, taalbeheersing en leesvaardigheid	A,C	ja	1%	1	geen
		HD	15	wk 23-24	Literatuur: Literaire leeskring over twee gelezen werken	E	nee		0	Geen

Toelichting inhoud domeinen:

Domein A Leesvaardigheid

Domein B Mondelinge taalvaardigheid

Domein C Schrijfvaardigheid

Domein D Argumentatieve vaardigheden

Domein E Literatuur

Link omschrijving domeinen: https://www.examenblad.nl/examenstof/nederlandse-taal-en-literatuur-2/2020/f=/examenprogramma_nederlands_havo_vwo_2014.pdf

Bijzonderheden:

Niet of te laat inleveren van het voorbereidend (taak)werk voor Gedocumenteerd schrijven levert puntenaftrek op.

4 HAVO**Cohort 2020-
2022****Leerjaar 2020-2021****Vak: profielwerkstuk (PWS)** *kies afkorting*

Boek/Methode: n.v.t.								
periode	code	vorm	duur (in min.)	omschrijving stof	domeinen	herk.?	weging SE	hulpmiddelen
1 en 2		Vul in.	-	- Vul in.	Vul in.	Ja/ne e	Vul in.	Vul in.
3		Vul in.	-	Uitleg over PWS in mentoruur Je kiest met een medeleerling een profielvak uit	Vul in.	Ja/ne e	Vul in.	Vul in.
4		Vul in.	-	Startbijeenkomst met je begeleidend docent Daarnaast 2x 2uur werken aan het pws onder leiding van je begeleidend docent. Hij/zij geeft je alle informatie omtrent tijdpad, eindproduct en waardering. Van je docent hoor je ook welk werk vóór de zomer afgerond dient te worden	Vul in.	Ja/ne e	Vul in.	Vul in.

Toelichting:

Voor de toelichting op de eisen, normering en het tijdpad: zie het document dat je van je begeleider krijgt.

Naast de hierboven genoemde afspraken, dien je ook zelf tijd in te plannen om te werken aan je pws en afspraken te maken met je begeleider om de voortgang te bespreken. Je moet voldoende voortgang geboekt hebben om naar 5 havo bevorderd

4 HAVO**Cohort 2022-
2024****Leerjaar 2022-2023****Vak: Rekenen** (*kies afkorting*)

Boek/Methode: losse opgaven, internet										
periode	code	vorm	duur (in min.)	TW/les/ datum	omschrijving stof	domeinen	herk.?	weging SE	weging overgang	hulpmiddelen
1		PW1	45	les	Rekenen 3F, breuken	A	nee	-	1	geen
2		PW2	60	les	Rekenen 3F, verhoudingen en verbanden	A, B, D	nee	-	1	rekenmachine
3		PW3	60	les	Rekenen 3F, metriek, verbanden en verhoudingen	A, B, C, D	in overleg	-	1	rekenmachine
4		Vul in.	Vul in.	Vul in.	Vul in.	Vul in.	Ja/nee	Vul in.	Vul in.	Vul in.

Toelichting inhoud domeinen:

A Getallen

B Verhoudingen

C Meten en Meetkunde

D Verbanden

4 HAVO**Cohort 2022-
2024****Leerjaar 2022-2023****Vak: Scheikunde (SCHK)**

Boek/Methode: Chemie overal 5 ^e editie										
periode	code	vorm	duur (in min.)	TW/les/ datum	omschrijving stof	domeinen	herk.?	weging SE	wegin g overgan g	hulpmiddelen
1		PW1	45	TW	Hfd 1: Scheiden en reageren Hfd 2: Bouwstenen van stoffen	A, M, R, R&A	nee	-	2	RM; Binas 6 ^e
2		SO1	30	les	SO Chemisch rekenen	R&A	nee	-	1	RM; Binas 6 ^e
		PW2	60	TW	Hfd 2: Bouwstenen van stoffen Hfd 3: Stoffen en reacties Voorkennis: hfd 1	A, M, R, R&A	nee	-	3	RM; Binas 6 ^e
3		SO2	4x10	les	Naamgeving zouten (gem. van de deelSO's in de les)	A, M, R, R&A	nee	-	1	
		PO- SE1	120	TW	PO Kwantitatieve en kwalitatieve analyse van Zouten	A, M, R, R&A	nee	3%	2	RM; Binas 6 ^e
4		SO3	30	Les	6.1-6.3: Systematische naamgeving & organische reacties	A, M, R	nee	-	1	RM; Binas 6 ^e
		SE1	90	TW	Hfd 4: Moleculaire stoffen Hfd 6: Koolstofchemie Voorkennis: hfd 1 tm hfd 3	A, M, R, R&A	ja	12%	3	RM; Binas 6 ^e

Toelichting inhoud domeinen:

Domein A: Vaardigheden

Sfeer: M: Materie

Sfeer: R: Reacties

Sfeer: R&A: (Chemisch) Rekenen & analyse

Sfeer: T: Technologie & duurzaamheid

Sfeer: C: Chemie van het leven

Link omschrijving domeinen: https://www.examenblad.nl/examenstof/syllabus-scheikunde-havo-2024/2024/havo/f=/Syllabus_scheikunde_havo_2024_januari_2022_v2.pdf

4 HAVO**Cohort 2022-
2024****Leerjaar 2022-2023****Vak: wiskunde A (WISA)**

Boek/Methode: Getal en ruimte										
periode	code	vorm	duur (in min.)	TW/les/ datum	omschrijving stof	domeinen	herk.?	weging SE	weging overgang	hulpmiddelen
1		PW1	45	TW1	Havo A1, Hoofdstuk 3: lineaire verbanden Havo A1, Hoofdstuk 2: de statistische cyclus	Vul in.	nee	-	3	GR
2		PO1 PW2	60 45	les TW2	PO Excel Havo A1, Hoofdstuk 1: Tabellen en grafieken en Havo A1, Hoofdstuk 2: de statische cyclus	Vul in.	nee nee	- -	1 3	Laptop GR
3		SO1 PW3	45 60	les TW3	Havo A2, Hoofdstuk 6: rekenregels en formules Havo A2, Hoofdstuk 5: veranderingen Havo A2, Hoofdstuk 6: rekenregels	Vul in.	nee nee	- -	1 3	GR GR
4		SE1	90	TW4	Havo A1, Hoofdstuk 4: telproblemen Havo A2, Hoofdstuk 5: veranderingen Havo A2, Hoofdstuk 7: statistiek en beslissingen	Vul in.	ja	15%	5	GR

Toelichting inhoud domeinen:

Domein A: Vaardigheden

Domein B: Algebra en tellen

Domein C: Verbanden

Domein D: Verandering

Domein E: Statistiek

Link toelichting domeinen: https://www.examenblad.nl/examenstof/wiskunde-a-havo-2/2021/havo/f=/examenprogramma_wiskunde_a_havo.pdf

4 HAVO	Cohort 2022-2024	Leerjaar 2022-2023
---------------	-------------------------	---------------------------

Vak: Wiskunde B (WISB)

Boek/Methode: Getal en Ruimte havo B 12 ^e editie										
periode	code	vorm	duur (in min.)	TW/les/ datum	omschrijving stof	domeinen	herk.?	weging SE	weging overgang	hulpmiddelen
1		SO1	30	Wk38	Basisvaardigheden hoofdstuk 1	A, B	nee	-	0	GR
		PW1	45	TW	Hoofdstuk 1: Formules, grafieken en vergelijkingen Hoofdstuk 2: Veranderingen	A, B, D	nee	-	3	GR
2		SO2	45	Wk48	Algemene vaardigheden hoofdstuk 1 en 4	A, B, D	nee	-	1	Niets
		PW2	60	TW	Hoofdstuk 2: Veranderingen Hoofdstuk 4: Werken met formules	A, B, D	nee	-	3	GR
3		SO3	45	Wk6	Algemene vaardigheden hoofdstuk 3	A, C	nee	-	1	GR
		PW3	60	TW	Hoofdstuk 3: Hoeken en afstanden Hoofdstuk 4: Werken met formules Hoofdstuk 5: Machten, exponenten en logaritmen	A, B, C, D	nee	-	3	GR
4		SO4	60	Wk16	Algemene vaardigheden hoofdstuk 5	A, B, D	nee	-	2	Niets
		SE1	90	TW	Hoofdstuk 5: Machten, exponenten en logaritmen Hoofdstuk 6: De afgeleide functie Hoofdstuk 7: Lijnen en cirkels	A, B, C, D	ja	15%	5	GR

Toelichting inhoud domeinen:

- A: Vaardigheden
- B: Functies, grafieken en vergelijkingen
- C: Meetkundige berekeningen
- D: Toegepaste analyse

Link toelichting domeinen: [wiskunde_B_havo_versie_2_2023.pdf \(examenblad.nl\)](#)